

Handläggare
Andrea Salguero Sjöwall
Telefon: 08-50833919

Till
Utbildningsnämnden
2024-06-13

Ansökningar om godkännande av huvudman för fristående gymnasieskolor i Stockholms stad och närliggande kommuner

Remisser från Skolinspektionen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remisserna till Skolinspektionen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat tre ansökningar om godkännande av huvudmän för nya fristående gymnasieskolor varav två i Stockholms stad. Det har även inkommit fem ansökningar om utökningar av befintliga gymnasieskolor inom region Stockholm. Bland ovannämnda ansökningar gäller en ansökan en skola med specialpedagogisk profil på gymnasienivå inom Stockholms stad vilken avser en nyetablering.

Även 13 ansökningar om att bedriva avvikelser inom de nationella programmen samt 6 ansökningar som gäller riksrekryterande utbildningar har remitterats till staden. En stor andel av ansökningarna gällande särskilda varianter eller riksrekryteringar avser tillstånd för redan befintliga utbildningar eller nationellt godkända idrottsutbildningar i gymnasieskolor i Stockholms stad och närliggande kommuner.

Stockholms stad och regionens befolkningsprognoser visar att det finns ett ökat behov av studieplatser i gymnasieskolan fram till 2026. Efter det blir det en viss minskning och sedan planar befolkningskurvan ut. Inom grundskolan har befolkningsprognosen under de senaste åren visat på ett kraftigt minskat elevantal i Stockholms stad som kan komma att påverka även gymnasiet framöver. Därutöver finns det redan idag ett befintligt överskott av platser inom gymnasieskolan i regionen vilket gör att det finns ett behov av att iaktta försiktighet i bedömningen.

Mot bakgrund av detta är utbildningsförvaltningens sammantagna bedömning är det inte finns ett behov av nya platser inom gymnasieutbildningarna i regionen. Ett antal av ansökningarna om nya utbildningar riskerar därför att ha påtagligt negativa konsekvenser på för eleverna och den del av skolväsendet som Stockholms stad är ansvariga för.

Flera av de specifika utbildningarna som inkommit under 2024 som exempelvis nationella idrottsutbildningar, särskilda varianter och riksrekryterande utbildningar, osv., kompletterar dagens befintliga utbud och bedöms inte få negativa konsekvenser för eleverna eller Stockholms stads utbildningsväsende.

Utbildningsförvaltningen vill även påpeka att det är angeläget att sökande huvudmän säkerställer att de har tillgång till idrottslokaler. Idag råder brist på idrottslokaler i staden. Detta är något som kan skapa svårigheter för såväl befintliga som tillkommande huvudmän att få tillgång till i den utsträckning som behövs.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remisserna till Skolinspektionen. Med hänsyn till remisstiden behöver ärendet justeras omedelbart.

Bakgrund

Ansökan om godkännande av huvudman för fristående gymnasieskola och anpassad gymnasieskola görs till Skolinspektionen. Ansökningarna remitteras sedan till lägeskommunen, samt till närliggande kommuner, för yttrande om utbildningen innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas.

Kommunens yttrande ska innehålla en beskrivning av etableringarnas ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser som kan uppstå på lång sikt, i vart fall över en femårsperiod, vid start av de utbildningar som ansökningarna omfattar. Skolinspektionen beslutar därefter om ansökan ska godkännas. När en enskild huvudman har godkänts för en utbildning ska denna starta senast vid början av det läsår som inleds två år efter godkännandet. Föreliggande ansökningar avser därmed utbildningsstart senast läsåret 2026/2027, om inget annat anges.

Utbildningsförvaltningen har de senaste åren följt upp antalet platser som har realiserats av de ansökningar som Skolinspektionen beslutat att godkänna. Uppföljningen visar att långt ifrån alla

beviljade platser blir reella platser inom två år. Förvaltningen fortsätter följa denna utveckling som utgör ett viktigt underlag i stadens planerings- och dimensioneringsarbete.

För att Skolinspektionen ska kunna göra en helhetsbedömning av vilka följder en etablering kan medföra bör kommunen utöver en konsekvensbeskrivning bifoga följande:

1. En befolkningsprognos över kommunens 16-åringar de kommande fem åren (år 2025–2030).
2. En sammanställning över antalet kommunala och fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor i kommunen som idag erbjuder de program och inriktningar som omfattas av ansökningarna.
3. Uppgift om antalet befintliga platser på respektive sökt program och inriktning vid kommunala respektive fristående gymnasie- och gymnasiesärskolor i kommunen.
4. Uppgift om kommunen avser att erbjuda sökta program och inriktningar läsåret 2024/2025 samt om möjligt läsåret 2025/2026.

Utbildningsförvaltningen yttrar sig i ett samlat remissvar. Skolinspektionen har medgett anstånd för utbildningsnämnden att inkomma med svar senast den 17 juni 2024.

Ärendet

Ansökningarna avseende gymnasieskola omfattar 124 platser inom högskoleförberedande program, vid full utbyggd verksamhet. Av dessa är 88 platser inom Stockholms stad (varav 60 platser på en skola med specialpedagogisk profil) och 36 platser på fristående skolor i närliggande kommuner.

Av inkomna ansökningar är 51 platser inom yrkesprogrammen, vid full utbyggd verksamhet. Av dessa är 15 platser inom Stockholms stad.

Det har även inkommit ansökningar som avser 337 platser vid full utbyggd verksamhet inom särskilda varianter, riksrekryterande och nationella idrottsutbildningar.

Ansökningarna med angivande av Skolinspektionens diarienummer ordnade per ansökan redovisas i bilaga 1.

Den konsekvensbeskrivning som Skolinspektionen begär av staden redovisas under förvaltningens synpunkter och förslag nedan. De uppgifter som Skolinspektionen utöver konsekvensbeskrivningen efterfrågar medföljer som bilaga 2–4. Vidare bifogas som bilaga 5 resultatet från den preliminära antagningen av

gymnasieansökningarna inför höstterminen 2024 nationella program med specialpedagogisk verksamhet samt resultatet från reservantagning 2 2023.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för utveckling och samordning i samverkan med gymnasieavdelningen och avdelningen för ekonomi och styrning.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 4 juni 2024. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 4 juni 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Gymnasieutbildningen i Region Stockholm är samordnad genom ett samverkansavtal mellan regionens samtliga 26 kommuner samt Håbo kommun. Det betyder att eleverna i regionen och Håbo fritt kan söka alla gymnasieutbildningar på nationella gymnasieprogram i samverkansområdets kommunala och fristående gymnasieskolor. Det finns dock inget samverkansavtal mellan regionens kommuner när det gäller utbildningar i anpassad gymnasieskola.

Även gymnasieskolans introduktionsprogram ligger utanför regionens samverkansavtal. Då behovet av platser skiljer sig mellan introduktionsprogrammen, och det åligger hemkommunen att erbjuda platser till obehöriga elever, försvåras planeringen av att det av ansökningarna inte framgår i vilken utsträckning och volym som introduktionsprogram kan komma att erbjudas av sökande huvudmän.

Befolkningsutveckling och behovet av nya platser

Fram till år 2026 förväntas antalet unga i gymnasieålder öka. Efter det blir det en viss minskning och sedan planar befolkningskurvan ut. Inom grundskolan har befolkningsprognosen under de senaste åren visat på ett kraftigt minskat elevantal i Stockholms stad som kan komma att påverka även gymnasiet framöver. Även Stockholms stads långsiktiga prognoser (fram till 2045) visar att elevantalet har nått en topp år 2026, som den sedan inte förväntas överstiga kommande två decennier.

Den främsta orsaken till förändringen i befolkningsprognosen är minskande barnafödande. Även senarelagd bostadsbyggande och förändringar i flyttmönster påverkar.

Den nuvarande befolkningsprognosen visar att det kommer finnas

7 200 fler elever i länets gymnasieskolor år 2026 jämfört med 2022. Efter det blir det en viss minskning och sedan planar befolkningskurvan ut.

Det kommer att vara 800 fler 16-åringar i regionen 2032 jämfört med 2022, enligt Sweco:s rapport till staden. Samtidigt visar antagningsstatistik från Storsthlm att det var 3100 lediga platser i årskurs 1 år 2022. Storsthlm räknar med ett överskott på 2400 platser i årskurs 1 år 2031.

Utbildningsförvaltningen ser inget behov av nya platser i regionen utifrån befolkningsprognosen. Ett antal av ansökningarna om nya utbildningar riskerar att ha påtagligt negativa konsekvenser på för eleverna och den del av skolväsendet som Stockholms stad är ansvariga för. Däremot kan en del nya studievägar/utbildningar komplettera det befintliga utbudet på ett sätt som breddar ungas valmöjligheter och utan att det får långsiktigt negativa konsekvenser för kommunen som huvudman.

Utöver dagens befintliga kapacitet i egen regi planerar utbildningsförvaltningen tillskapa cirka 1 200 nya elevplatser fram till år 2026, vilket motsvarar det förväntade behovet för den kommunala gymnasieskolan fram till år 2031. Utgångspunkten i prognosen är att respektive program har samma andel antagna som i augusti 2022. Detta kan givetvis förändras under de kommande åren.

Elevernas intresse för olika program

Utvecklingen för högskoleförberedande program i regionen visar att elevernas intresse för ekonomiprogrammet fortsätter öka samtidigt som intresset för naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet minskat något över tid. Elevernas intresse för estetiska programmet har kraftigt minskat 2024.

Intresset för yrkesprogrammen är fortsatt på en förhållandevis låg nivå jämfört med riket i övrigt. Olika insatser görs för att öka antalet sökande till yrkesprogrammen, vilket kan påverka situationen fram till 2031. Den nya lagstiftningen, som anger att dimensionering av gymnasieutbildning ska ta större hänsyn till arbetsmarknadens behov, kan också komma att påverka förutsättningarna på yrkesprogrammen framöver.

Konsekvensbedömning

Som framgår ovan innebär stadens och regionens befolkningsprognoser att det inte finns ett generellt ökat behov av antalet studieplatser. Elevantalsframskrivningen har förändrats avsevärt de senaste åren, och Stockholms stad kommer tillföra 1200 kommunala platser inom två år.

Utbildningsförvaltningens sammantagna bedömning är det inte finns ett behov av nya platser i regionen utifrån befolkningsprognosen. Flera av de specifika utbildningarna som inkommit under 2024 som exempelvis nationella idrottsutbildningar, särskilda varianter och riksrekryterande utbildningar, osv., kompletterar dagens befintliga utbud och bedöms inte få negativa konsekvenser för eleverna eller Stockholms stads utbildningsväsende. Det är dock viktigt att påtala att befolkningsprognosen samt ett redan befintligt överskott av platser inom gymnasieskolan i regionen gör att det finns ett behov att iaktta försiktighet i bedömningen.

Det är även angeläget att sökande huvudmän säkerställer att de har tillgång till idrottslokaler. Idag råder brist på idrottslokaler i staden. Något som kan skapa svårigheter för såväl befintliga som tillkommande huvudmän att få tillgång till idrottslokaler i den utsträckning som behövs.

Nedan följer utbildningsförvaltningens konsekvensbedömningar kopplade till utbildningar som bedöms få negativa konsekvenser för Stockholms stad.

Ansökningar inom individuella programmet som bedöms få konsekvenser

Pysslingen förskolor och skolor AB:s ansökan om nyetablering av en anpassad gymnasieskola med individuella programmet. Det individuella programmet på anpassade gymnasieskolan har tidigare år varit på gränsen till underdimensionerad. Under 2024 har dock en förändring skett och flera huvudmän i närliggande kommuner har utökat programmet. Därmed är söktrycket och elevplatser i dagsläget i balans. En så stor ökning av elevplatser, som ansökan innebär, kommer få långsiktiga negativa konsekvenser för den del av skolväsendet som Stockholms stad är ansvariga för.

Ansökningar på nationella program som bedöms få konsekvenser

Det har inkommit flera ansökningar som rör estetiska programmet med olika inriktningar (Musikskolan Lilla Akademien AB, Nordiska musikgymnasiet AB, Stiftelsen Kristofferskolan, Designgymnasiet i Sverige AB, LJUD & BILDSKOLAN LBS AB, Rytmus AB).

Flera av ansökningarna är förnyelser av särskilda varianter eller riksrekryterande. Utbildningsförvaltningen vill uppmärksamma att även om flera av ansökningarna för det estetiska programmet gäller förnyelser så måste hänsyn tas till att intresset för estetiska programmet minskat. Estetiska programmet har i den preliminära antagningen inför läsåret 2024/2025 visat ett kraftigt minskat

söktryck. Att öka elevplatser, även mindre ökning, skulle kunna få påtagligt negativa konsekvenser för eleverna eller för stadens utbildningsväsende på sikt.

Ansökningar som rör platser med specialpedagogisk profil som bedöms få konsekvenser

Idag finns cirka 1 200 platser med specialpedagogisk profil på nationella program i regionen (varav 500 platser i lägeskommun Stockholm). Ansökningen gällande en nyetablering av en skola med specialpedagogisk profil som innebär en utökning med 60 platser i lägeskommun Stockholm (Individ och familjeinsatser (IOFI) AB). En utökning med 60 platser under perioden innebär att andelen platser med denna profil ökar i högre utsträckning än befolkningsprognosen under motsvarande period.

Det finns redan i dagsläget lediga platser på skolor med specialpedagogisk profil. Vid den preliminära antagningen inför HT24 var det 22 elever som var behöriga förstahandssökande till ESS-gymnasiets (en gymnasieskola med specialpedagogisk profil) 50 platser. En utökning i enlighet med inkomna ansökningar skulle påverka söktrycket för motsvarande utbildning i egen regi negativt, få ekonomiska konsekvenser och i förlängningen påverka stadens förutsättningar att bedriva denna utbildning.

Utbildningsnämnden i Stockholms stad fattar årligen beslut om ersättningen utöver programpengen till nationella program med specialpedagogisk profil. En utökning av antalet platser utöver elevökningen kan bli kostnadsdrivande och få till följd att ersättningen kan komma att förändras över tid.

Ansökan som avser nyetablering av en skola med specialpedagogisk profil bedöms därmed få påtagligt negativa ekonomiska konsekvenser för staden som kan komma att påverka stadens möjlighet att erbjuda motsvarande program framöver.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet

Barnets bästa har beaktats i detta ärende. För att fler barn ska få gå i gymnasieskolan (barnkonventionen artikel 28) och för att barnen i Stockholms stad ska ha rätt till en utbildning som ska syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter (barnkonventionens artikel 29) är det av stor vikt att utbildningsförvaltningen strävar efter att säkerställa att vi har en hållbar skolplanering. Detta för att möjliggöra för fler barn att få plats på en gymnasieutbildning som leder till högre utbildning eller arbete samt att det inte sker en överetablering av skolplatser som riskerar att leda till påtagliga negativa konsekvenser för skolverksamheten och som påverkar barns rätt till utbildning negativt.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remisserna till Skolinspektionen. Med hänsyn till remisstiden behöver ärendet justeras omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Niclas Westin
Avdelningschef
Utbildningsförvaltningen

Bilagor

1. Sammanställning från Skolinspektionen till Stockholms stad av remitterade ansökningar om nyetablering och utökning av fristående gymnasieskolor.
2. Prognos över befolkningsutvecklingen gällande 16-åringar i Stockholms stad 2023–2031 och andra elevprognoser.
3. Framskrivning av antal elever i gymnasieskolan.
4. Studievägsutbud 2024–2025.
5. Resultat från slutantagning 2023 avseende estetiska programmet, anpassad gymnasieskola med individuella programmet och nationella program med specialpedagogisk verksamhet.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lena Holmdahl, Utbildningsdirektör	2024-06-04